

PROPAGANDĂ ȘI DUBLU DISCURS ÎN COLECTIVIZAREA AGRICULTURII. GAC SLOBOZIA-MÂNDRA – JUDEȚUL TELEORMAN

CONSTANTIN PETRE

PROPAGANDA AND DOUBLE SPEECH IN AGRICULTURE COLLECTIVIZATION. GAC – SLOBOZIA-MÂNDRA – TELEORMAN COUNTY

ABSTRACT: The paper highlights the role of the propaganda and of the political organisation in the process of forced collectivisation of the agriculture. The situation in the Slobozia-Mândra collective farm, which a lot of

peasants wanted to abandon, was settled by the intervention of several high-profile communist leaders. Their speech, completely inadequate, was only meant to propagate fear in order to subjugate the peasants.

REZUMAT: Lucrarea accentuează rolul pe care l-a avut propaganda și acțiunea politică în procesul de colectivizare forțată a agriculturii în România. Situația de la G.A.C. Slobozia-Mândra, unde mulți colectiviști au cerut să iasă din gospodărie, a fost aplanată prin

intervenția unor lideri comuniști de la cel mai înalt nivel al partidului. Discursul lor, complet inadecvat situației concrete, a fost menit să semene teamă în rândurile țăranilor, pentru a se supune hotărârilor partidului comunist.

KEYWORDS: collectivisation, propaganda, peasantry, collective farms, working class.

CUVINTE-CHEIE: colectivizare, propagandă, țăranime, gospodării agricole colective, clasa muncitoare.

După 1945, țăranimea a fost categoria socială cea mai conservatoare și greu de înregimentat din întreaga societate, mai ales că reprezenta peste 75% din populație. Reprezentanții clasei muncitoare, paravan sub care se ascundeau de fapt comuniștii, urma să contribuie la distrugerea țăranimii și transformarea ei în proletariat agricol sau folosind sintagma oficială, în „țăranime muncitoare”.

Plenara C.C. din 3–5 martie 1945¹ a elaborat documentul de partid care a stat la baza colectivizării. În Rezoluția plenarei consacrată sarcinilor partidului în „lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țăranimea muncitoare și pentru transformarea socialistă a agriculturii este citat Stalin, cel ce impune principiul dezbinării țăranimii, care va funcționa cu un succes limitat, de altfel: „Alianța dintre proletariat și țăranime în condițiile dictaturii proletarietului, nu este o alianță cu întreaga țăranime”. De altfel, Lenin însuși stabilise tactica de luptă împotriva țăranimii: „Sprijină-te pe sărăcime, organizează o alianță trainică cu țăranul mijloc, nu înceta nicio clipă lupta împotriva chiaburimii”.

1. „Scânteia” din 15 martie 1949, *Rezoluția ședinței plenare a C.C. al P.M.R. din 3–5 martie 1949, asupra sarcinilor partidului în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țăranimea muncitoare pentru transformarea socialistă a agriculturii* p. 1.

Practic, cheia succesului în atragerea milioanelor de țărani săraci și mijlocași la construirea socialismului, sub conducerea clasei muncitoare stă în „munca organizațiilor noastre de partid”. De aceea, în momentul în care existau organizații de bază în majoritatea covârșitoare a satelor, acțiunea de înființare a gospodăriilor agricole colective (G.A.C.) putea începe².

A fost folosită din plin propaganda, agitația de partid și îndeosebi presa de partid, care trebuia „să demaște în fața milioanelor de țărani săraci și mijlocii, chipul hrăpăreț și veninos al chiaburilor, să cultive ura de clasă împotriva elementelor capitaliste de la țară și să arate limpede pe înțelesul fiecărui țăran sărac și mijlocas, că singura cale pentru a scăpa de exploatare, mizerie și starea culturală înapoiată este trecerea pe calea reconstrucției socialiste a agriculturii. Activiștilor de partid li s-au trasat sarcini să ducă în mod sistematic o acțiune largă de lămurire, care să înlăture complet orice urmă a atmosferei de teamă față de gospodăriile colective.

Participarea „muncitorilor”, de fapt a activiștilor de partid, care au împânzit satele, trebuia să reprezinte „factorul de dinamizare, organizare și îndrumare a țărănimii”³.

Retrospectiv, istoria oficială a afirmat că: „În focul acestei lupte s-a încheiat alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, uriașă forță socială, plină de combativitate – temelia succeselor ulterioare ale luptei pentru construirea noii orânduiri [...]. Sub conducerea încercată a P.C.R., țărănimea a pășit pe făgașul transformării socialiste a agriculturii, singura cale care poate asigura eliberarea definitivă de sub exploatare, făurirea unui trai prosper îmbelșugat”⁴.

Despre ce libertate putea fi vorba este ușor de înțeles după lecturarea stenogramelor prin care Dej recomanda să li se spună țăranilor că nu scapă de gospodăria agricolă cum nu scapă de moarte. Țăranii nu s-au lăsat înșelați de minciunile comuniștilor dovadă zicala care circula în epocă: „Ori te spânzuri, ori te îneci, ori la colectiv te treci”.

Rezultatele acțiunii de colectivizare nu au fost mulțumitoare pentru regim, cu toate mijloacele de forță folosite. Dinamica înființării gospodăriilor colective și întovărășirilor agricole în anii 1949–1953 (a doua decadă a lunii august a fost următoarea)⁵:

În anii	Nr. gos. col.	Nr. fam. din gos. col.	Suprafața teren	Nr. întovărășirilor agr.	Nr. fam din întov.	Suprafața teren
1949	56	4.058	14.692	-	-	-
1950	971	6.3661	252.664	-	-	-
1951	62	5.373	22.650	-	-	-
1952	706	93.903	445.561	1834	83.990	187.622
1953 (21 aug)	194	12.259	67.402	155	19.084	34.672
total	1989	179.254	802.969	1989	103.074	222.294

Pe lângă cifrele modeste, ce era mai rău pentru responsabili Secției agrare a fost faptul că fenomenul retragerii din colectiv tindea să se mărească. Astfel se ajunsese ca în partea a doua a anului 1953 un număr de 3.500 de colectiviști au făcut cereri pentru a ieși din gospodăriile colective, cu toate amenințările și piedicile puse de autorități.

Dublul limbaj este caracteristic pentru activiștii comuniști, întrucât realitățile dure erau reflectate în mod public cu totul denaturat din motive propagandistice. Stenogramele ședințelor liderilor comuniști care au avut caracter strict secret sunt cele care ne pot da o imagine a ceea ce s-a întâmplat în realitate. În

2. *Ibidem*, p. 3.

3. *Ibidem*.

4. Marin Badea, Ion Ilincioiu, *Răscala țăranilor din România*, Editura Politică 1967, p. 150.

5. Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare A.N.I.C.), fond C.C. al P.C.R. Secția Agrară, ds. 1/1953, f. 7.

fața mulțimilor de țărani, șefii comuniști au folosit discursuri propagandistice, total inadecvate în cea mai mare parte, dar care erau menite să inducă ideea că regimul comunist de inspirație sovietică s-a înrădăcinat definitiv și că cei care mai sperau într-o răsturnare a situației internaționale trebuiau să se resemneze. Mai mult proferările la adresa imperiaștilor anglo-americani trebuiau să fie resimțite de către țărani ca fiind adresate celor care nu se supun regimului.

Mai jos sunt redată citate ample dintr-o circulară a Comitetului Central al P.M.R. din 26 octombrie 1953 adresată primilor secretari ai comitetelor regionale de partid, care viza măsurile pentru întărirea organizatorico-economică a gospodăriilor agricole colective, pornind de la cazul G.A.C. Slobozia – Mândra, Teleorman⁶. Cauzele principale care au dus deficiențe erau considerate a fi în principal de ordin politic: Slăbirea muncii politice în G.A.C.-uri și întovășirile agricole; lipsa de conducere politică de către organele de partid ale G. A. C. – urilor; totala dezinteresare a comitetelor executive ale sfaturilor față de săvârșirea unor abateri și încălcări grosolane ale Statutului-model și ale hotărârilor partidului și guvernului cu privire la G.A.C.-uri.

Aspectele privind metodologia practică folosită la „rezolvarea situației critice din Gospodăria Colectivă «1907» Slobozia-Mândra”⁷, sugerează atmosfera de ipocrizie și teroare în care au fost aruncați sătenii. Astfel situația de la Slobozia – Mândra a fost transformată într-un caz exemplar care urma să servească drept model pentru toate G.A.C.-urile din țară cu probleme.

În iulie 1949 s-a constituit prima G.A.C. din regiunea Teleorman în comuna Slobozia-Mândra, numită G.A.C. „1907”⁸. Preponderența țăranilor săraci a facilitat demersurile activiștilor de partid pentru a crea structuri comuniste în rândul păturilor celor mai nevoiașe.

În anul 1949 în comună, care aparținea de plasa Târgu Măgurele⁹ erau 350 țărani mijlocași și 1438 țărani săraci. Cei 246 de membri de partid au hotărât în ședința plenară a organizației comunale înființarea la 11 iulie 1949 a G.A.C. 1907, care peste 20 de zile a fost inaugurat. Pe 21 august este oficializată înființarea prin H.C.M 893. Cu ocazia inaugurării a avut loc o mare serbare populară, la care au participat cântăreți de muzică populară precum Maria Lătărețu¹⁰ sau Ansamblul „Ciocârlia”¹¹. Din partea C.C. a venit Constanța Crăciun¹², președinta organizației de femei a P.M.R., membră a C.C.

Pentru legitimarea istorică a G.A.C.-ului a fost „descoperit” și un presupus participant la răscoala din 1907, Marin Cârmiș¹³, care se înscriesese primul în G.A.C. Presa l-a impus drept exponent al țăranimii exploatare. Fotografia lui a apărut în Scânteia, iar articolele care i-au fost dedicate făceau din el un simbol al continuității luptei de clasă împotriva moșierilor și a chiaburilor. În realitate consătenii știau că e un minciunos și un leneș, ocupația lui fiind de pândar la livadă.

Anul 1953 a fost unul de temporizare a ritmului colectivizării forțate, datorită factorilor politici externi – moartea lui Stalin, și interni – înlăturarea deviaționiștilor de dreapta – Ana Pauker, Vasile Luca și Teohari Georgescu. Viața în colhoz se dovedise grea și umilitoare. Recolta urma să fie mică.

6. A.N.I.C., *ibidem*, fila 13.

7. A.N.I.C., *ibidem*, fila 13.

8. Tot în Regiunea Teleorman, la Siliștea Gumești, s-a înființat 1957 G.A.C. „Răscoala 1907”, Constantin Țânțariu (coord.), *Colectivizare în Teleorman (1949–1962). Rezistență și acceptare forțată*, vol.I, Editura Tipoalex, Alexandria, 2004, p. 33.

9. Până la 6 septembrie 1950 unitățile administrativ-teritoriale românești erau județele, subîmpărțite, la rândul lor în plăși. Între 1950 și 1968, teritoriul RPR/RSR a fost împărțit în regiuni și raioane, după model sovietic.

10. Maria Lătărețu (n. 7 noiembrie 1911–23 septembrie 1972) a fost o cunoscută interpretă de folclor muzical românesc din zona Gorjului.

11. Ansamblul Artistic „Ciocârlia” a aparținut de la înființare, din 1948 și până astăzi de Ministerul de Interne, a reunit în cadrul său foarte mulți instrumentiști și interpreți de muzica populară, dintre cei mai cunoscuți. Pe lângă turneele în țară a efectuat foarte multe turnee în străinătate.

12. Constanța Crăciun, născută în 1914, a intrat în Partidului Comunist din România, în anul 1935. A fost membru al CC al PCR (1945–1969, 1972–1974), membru al prezidiului Marii Adunări Naționale (1948–1953), ministru al Culturii între 28 octombrie 1953 și 19 martie 1957, apoi adjunct la același departament în 1959. Din 5 iunie 1962 devine președinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, iar de la 21 august 1965 vicepreședinte al Consiliului de Stat (până în 1969).

13. Constantin Țânțariu (coord.), *op. cit.*, p. 178.

În condițiile politice schițate mai sus a fost adoptat Statutul – cadru al G.A.C. din iunie 1953¹⁴, care prin art. 16 permitea ieșirea membrilor colectivști din G.A.C.

Nemulțumirile oamenilor cu privire la conducerea G.A.C., la retribuțiile mizerabile au determinat pe foarte mulți să facă cereri de ieșire din colhoz. În luna martie 1953 printr-un memoriu comun 45 de colectivști (deși autoritățile afirmă că doar 15 semnături erau autentice, celelalte fiind semnate în fals) doreau să părăsească gospodăria colectivă și să li se dea pământul și vitele înapoi. În perioada de la 20 iulie la 26 august 1953 s-au mai înregistrat încă 330 de cereri de ieșire din G.A.C. Solicitățile au fost motivate de colectivști prin faptul că au fost forțați să intre în gospodăria colectivă, sau că a semnat doar soțul, dar nu și soția și din cauza aceasta au apărut neînțelegeri în familie, că nu au ce mânca, deși muncesc foarte mult, sau că sunt nemulțumiți de comportamentul unor brigadieri și a unor membri din consiliul de conducere.

Pentru a se aplana starea conflictuală au fost trimiși la fața locului din partea C.C. și a Consiliului de Miniștri, Gheorghe Apostol¹⁵ și împreună cu el șeful secției agrare a Comitetului regional București, vice-președintele Sfatului popular București, primul secretar al Comitetului raional de partid și inginerul șef de la Sfatul popular raional.

Ședințele s-au desfășurat potrivit uzanțelor în astfel de situații:

Mai întâi s-a ținut o consfătuire a celor veniți de la București cu Biroul organizației de bază și cu consiliul de conducere a G.A.C. pentru informare și s-a discutat despre planul de măsuri pentru dezvoltarea economică.

Apoi membrii de partid care au luat cuvântul, au vorbit în sens autocritic cu privire la lipsurile organizației de bază și a membrilor de partid care au tratat cu prea multă ușurință intrările de noi membri în gospodăria colectivă. Prin urmare, adunarea generală a căzut de acord cu excluderea unui număr de șapte colectivști ca elemente dizolvante, dușmănoase gospodăriei colective.

Cu privire la modul de rezolvare al cererilor de ieșire, întrucât nu se puteau refuza din principiu, s-a hotărât ca acestea să se facă în spiritul *Statutului model al gospodăriilor agricole colective*. Adică să se dea celor ce nu mai vor să rămână în gospodărie, suprafețe de pământ egale cu acelea cu care au intrat în G.A.C. din rezervele de stat (care în general se găseau la distanțe îndepărtate față de comună). Pentru inventarul viu și mort să primească 50% din valoarea prevăzută în procesul-verbal încheiat atunci când au intrat în gospodăria colectivă. A doua zi urma să fie convocată adunarea generală a colectivștilor.

Până atunci s-a aprobat propunerea lui Apostol ca toți membrii de partid și toți colectivștii frunțași în muncă, cu autoritate în rândurile colhoznicilor, să fie repartizați pe grupe de familii la cei care au făcut cerere de ieșire, cu care „să ducă o muncă de lămurire susținută” și fără întrerupere până la adunarea generală pentru a-i convinge să rămână în G.A.C. și să se arate acestor familii că fac un pas greșit și că întoarcerea la gospodăria individuală înseamnă un pas îndărăt. Toți membrii de partid în număr de 70 și-au luat sarcini concrete de a sta de vorbă familiile celor care au făcut cereri de ieșire din gospodărie. „O noapte întreagă și trei sferturi din zi”, aceștia au desfășurat „o muncă neobosită, fără somn, pentru a convinge familiile ce le-au fost repartizate să rămână în gospodărie”.

A doua zi lămuritorii trebuiau să stea lângă cei cu care duseseră muncă de convingere pentru a se evita ca „elementele nemulțumite și dizolvante” să acționeze în continuare asupra celor ce au făcut cereri de ieșire. Înainte de ținerea adunării generale a colectivștilor, membrii de partid și frunțașii colectivști au raportat biroului organizației de bază și consiliului de conducere că cea mai mare parte a familiilor cu care

14. Primul Statut model al GAC-urilor, care avea scopul de a asigura „victoria asupra chiaburilor, exploataților și dușmanilor celor ce muncesc”, a fost elaborat de Comisia Agrară a C.C. al P.M.R., condusă de Ana Pauker la 5–6 iulie 1949. Constantin Țânțariu (coord. p. 29), *op. cit.* p. 23.

15. Gheorghe Apostol, născut în 16 mai 1913 în comuna Tudor Vladimirescu, județul Galați, a devenit membru al Partidului Comunist din România, în anul 1934. Între 1945–1952 a ocupat funcția de președinte al Confederației Generale a Muncii, apoi al Consiliului General al Sindicatelor (1955–1961, 1967–1969). Membru al Biroului Politic al PCR între 1948–1969; prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri (1952–1954, 1961–1967) și prim-secretar al C.C. al P.C.R. (1954–1955). A fost principalul contracandidat al lui Nicolae Ceaușescu la conducerea partidului după moartea lui Gheorghiu – Dej.

s-a stat de vorbă nu s-a hotărât să rămână în gospodărie. Un număr mai restrâns „au fost convinși că fac un pas greșit” și și-au luat angajamentul ca în fața adunării generale să rupă cererile de ieșire din gospodărie.

Mai întâi adunarea generală a hotărât în unanimitate excluderea a șapte persoane pentru care au votat și cei care au făcut cereri de ieșire.

Când președintele gospodăriei a arătat că numai în spiritul statutului se poate rezolva problema retragerilor „au fost vociferări, în special din partea unor femei care în mod intenționat au fost împinse de elementele dușmănoase în primele rânduri, aproape de tribună”¹⁶ Acestea susțineau că vor să primească pământul acolo unde l-au avut, că vor să primească inventarul viu și mort așa cum l-au adus în gospodărie, deși între timp vitele pe care le-au adus nu mai existau, iar multe din atelajele confiscate fuseseră distruse.

Întrucât protestele au continuat a fost necesară intervenția lui Gheorghe Apostol, care a arătat într-un mod „destul de clar” care este linia Partidului cu privire la modul cum trebuie constituite gospodăriile agricole colective și la modul în care, cu sprijinul partidului și guvernului și cu eforturile colectivizatorilor, gospodăria se poate întări și dezvolta pentru ca nivelul de viață al colectivizatorilor să crească neconținut. Gheorghe Apostol a arătat că statutul a fost alcătuit după discuțiile cu toți colectivizatorii care au participat la Congresul fruntașilor din gospodăriile agricole colective și că e o lege foarte importantă, „sfântă” pentru gospodăriile agricole colective existente și pentru cele care se vor înființa, precum și pentru toți colectivizatorii.

Îmbinând o retorică cinică cu amenințări străvezi, activizatorii de la centru s-au străduit să dea o aparență de legalitate și să conducă discuțiile pe terenul propriu: „Pentru a se demonstra spiritul democratic după care lucrează partidul au fost întrebat femeile care au vociferat ca să li se dea pământul acolo unde l-au avut, să li se dea inventarul viu și mort, dacă dumnealor au participat înainte de Congresul colectivizatorilor la discuții cu privire la proiectul de statut. Au răspuns că au discutat. În continuare au fost întrebat dacă după ce Statutul a fost votat de congres, a fost aprobat de C.C. și de Consiliul de Miniștri, a fost discutat în gospodărie și dacă au participat și dânsle la aceste discuții, au răspuns că au participat. S-a pus întrebarea, iarăși, dacă au aprobat acest statut, au răspuns că l-au aprobat și atunci s-a pus întrebarea: Se poate atunci călca o asemenea lege? La această întrebare n-au mai avut ce să răspundă”¹⁷.

Atacul la adresa celor care au făcut cereri de ieșire, a continuat arătându-li-se „în mod corespunzător că fac un pas greșit” și că s-au lăsat manipulați de elementele dușmănoase, inamice ale intereselor țărănimii muncitoare și alianței ei cu clasa muncitoare care împreună trebuiau să asigure mersul spre „o viață nouă, fericită”. Pentru a fi mai convingători s-a invocat tema moșierilor revanșarzi care voiau să se revină la situația de dinainte de reforma agrară comunistă din 1945, cu toate că țăranilor le era teama de comuniști și nu de moșieri. Continuând discuțiile, colectivizatorii au fost „lămurii” în continuare, prin întrebări retorice și acțiuni prea puțin voalate: „Doriți acest lucru? [întoarcerea moșierilor – n.n.]. Au răspuns în cor că nu doresc. Dar mortul de la groapă nu se întoarce. Clasa muncitoare aliată cu țărănimea muncitoare sub conducerea partidului este o forță de neînving și această forță este în stare să zdrobească orice încercare a dușmanilor din țară și din străinătate de a pune piedici dezvoltării noastre pe drumul construirii unei noi vieți de bunăstare a tuturor celor ce muncesc în țara noastră”. [...].

Au fost întrebați dacă doresc să se întoarcă vremurile când chiaburul, jandarmul, perceptorul și vătăfii moșierilor stăpâneau satele, au răspuns toți în cor că nu vor.

S-a făcut apel din nou la toți cei care au făcut cereri să se gândească bine asupra pasului pe care îl fac, în interesul lor și al viitorului copiilor lor...¹⁸.

După prima parte a discursului, au fost chemați în fața adunării generale, în mod strategic întâi cei care în urma muncii de convingere făcută cu ei de membrii de partid și colectivizatorii fruntași s-au hotărât să rămână în gospodărie. „Aceștia s-au ridicat la tribună și au arătat în fața adunării generale că au fost induși în eroare de elementele chiaburești din sat și de anumite elemente dușmănoase strecurate în gospodărie și că discutând cu familia asupra acestui pas, au ajuns la convingerea că (acest pas) este greșit, potrivit

16. A.N.I.C, *ibidem*, fila 25.

17. A.N.I.C, *ibidem*, fila 26.

18. A.N.I.C, *ibidem*, fila 27–28.

intereselor lor [...] în fața adunării generale au rupt cererea de ieșire din gospodărie. Așa au urmat un număr de 20 de colectiviști. Fiecare dintre aceștia au fost îmbrățișați de membrii prezidiului, au fost îmbrățișați de colectiviștii hotărâți să rămână în gospodărie, sărutați de femei și de copii¹⁹.

Cealalți, cei mai mulți, și-au menținut cererile de ieșire. Adunarea generală a aprobat prin vot ieșirea lor, cu respectarea Statutului model, dar cei care au ieșit au început să vocifereze și mai ales femeile lor de aceea a fost necesară o nouă intervenție a lui Gheorghe Apostol care a repetat lozincile oficiale pentru a calma spiritele.

Acesta a vorbit despre succesele mari pe care le-a obținut „poporul nostru muncitor” sub conducerea clasei muncitoare în dezvoltarea industriei, agriculturii, culturii și la ridicarea nivelului de viață a celor ce muncesc, dar a și subliniat „greutățile prin care încă mai trece poporul nostru muncitor” și că a construi o viață nouă nu este ușor și cere sacrificii. „De aceea nici gospodăria. Slobozia – Mândra, n-a putut în 4 ani de existență să asigure o viață îmbelșugată colectiviștilor, gospodăria se află în plină dezvoltare. Prin munca dumneavoastră, prin sprijinul partidului și guvernului vom ajunge să atingem și să realizăm dorințele colectiviștilor de a trăi într-adevăr o viață îmbelșugată cu familiile lor²⁰.

Pentru a deturna atenția de la evenimentele locale, Gheorghe Apostol a trecut în alt registru, care nu avea o legătură directă cu problemele concrete, dar de fapt viza descurajarea oricărei opoziții. Într-un context mai general a făcut un amplu expozeu al situației politice internaționale, arătând că partidul sprijinit de U.R.S.S. este în plină ofensivă, fără a fi dispus la cel mai mic compromis:

„A explicat evenimentele politice internaționale arătând forțele uriașe ale lagărului păcii, democrației și socialismului în frunte cu Uniunea Sovietică, forțe care cresc mereu, a arătat că popoarele lumii, oamenii muncii din toate țările nu doresc război, că forțele păcii și democrației din toată lumea, mobilizându-se activ în lupta împotriva celor care doresc un nou război, vor fi în stare să oprească mâna criminală a unui grup restrâns de mari capitaliști, miliardari americani și uneltele lor capitaliste din Anglia, Franța și Germania Apuseană, de a arunca lumea într-un nou război.

A arătat care au fost urmările primului război mondial, ce distrugeră a provocat acest război și câte vieți omenești s-au pierdut, că acest război a dus pe de o parte la îmbogățirea peste măsură a bancherilor americani, care au subvenționat războiul, dar că în același timp sub conducerea partidului comunist, creat de Lenin, a fost izgonit regimul țarist și apoi a fost zdrobită puterea capitaliștilor și moșierilor și s-a creat marele stat sovietic, în care muncitorii și țăranii și-au construit o viață nouă, socialistă.

A arătat și cele ce s-au întâmplat în timpul celui de-al doilea război mondial și urmările dezastruoase pe care le-a avut acest război pentru lumea întreagă, pentru muncitorii și pentru țăranii care au trebuit să suporte năprazniciile acestui război²¹.

Acest război s-a terminat cu lichidarea celei mai puternice forțe militare pe care a avut-o vreodată la dispoziție capitaliștii din toată lumea și imperialiștii. Acest război s-a terminat cu victoria armatei sovietice asupra fascismului, cu eliberarea unui număr însemnat de țări de sub jugul imperialismului, al burgheziei și moșierimii din aceste țări.

Alături de Uniunea Sovietică astăzi se află popoarele eliberate, stăpâne pe soarta lor. Este marea Chină care numără 500 de milioane de luptători activi pentru cauza păcii, democrației și socialismului, sunt popoarele țărilor de democrație populară din Europa. Sunt forțele mereu crescânde ale păcii și democrației în țările capitaliste, unde clasa muncitoare, care acționează tot mai unită, în alianță cu țărănimea muncitoare, care se opune cu fermitate politicii războinice a guvernelor burgheze și stăpânilor lor imperialiști americani.

Deci dacă la începutul celui de-al doilea război mondial Uniunea Sovietică s-a aflat singură, după, Uniunea Sovietică nu mai este singură. Și dacă imperialiștii americani și guvernele țărilor capitaliste care fac politica dolarului american, a Angliei, Franței, Italiei, Germaniei Occidentale și Japoniei, doresc să arunce lumea într-un nou război, apoi forța aceasta uriașă a păcii, democrației și socialismului va fi în stare să

19. A.N.I.C., *ibidem*, fila 27.

20. A.N.I.C., *ibidem*, fila 29.

21. A.N.I.C., *ibidem*, fila 29.

oprească mâna criminală a acestor bandiți însetați de sânge, dornici să stăpânească lumea. Politica bancherilor americani de a înfricoșa pe cei «slabi de înger» de grozăviile bombei atomice și bombei cu hidrogen s-a prăbușit. Bomba atomică și bomba de hidrogen nu o au numai americanii, această bombă și altele le au și forțele noastre, forțele democrației, păcii și socialismului, le posedă marea noastră prietenă și eliberatoare U.R.S.S.; într-adevăr bomba atomică are o mare putere de distrugere în masă a oamenilor. Dar acum această bombă nu o au numai americanii, oare ce s-ar întâmpla cu imperialiștii americani dacă o asemenea bombă ar cădea la Washington, New York, Chicago unde sunt blocuri zgârie-nori? Puține din trupurile lor ar rămâne în Statele Unite²².

Domnii imperialiști se laudă prea mult cu puterea de care dispun, pentru a produce arme de tot felul, cu care pot distruge milioane de oameni.

Pentru a avea arme trebuie să ai și luptători. Noi cunoaștem ce fel de luptători au trimis imperialiștii americani să lupte în Coreea și ce rezultate militare au obținut în acest război tâlhăresc. Imperialiștii americani și celelalte 15 state capitaliste care au participat în războiul din Coreea n-au fost în stare să înfrângă voința poporului coreean și fermitatea sa în apărarea libertății și independenței naționale a Coreei. Ei au fost nevoiți să accepte armistițiul. Aceasta înseamnă că poporul coreean ajutat de voluntarii chinezi, sprijiniți de forțele păcii din toată lumea au fost în stare să impună celor 16 state capitaliste în frunte cu America acceptarea armistițiului. Dacă un popor de 30 de milioane a fost în stare să respingă atacurile armatelor imperialiste și să zdrobească mitul așa-zisei invincibile armate a Statelor Unite, atunci trebuie să vă închipuiți de ce forțe dispune lagărul păcii, democrației și socialismului în frunte cu Uniunea Sovietică. Alături de Uniunea Sovietică și țările de democrație populară se află muncitorimea din țările capitaliste, popoarele asuprite din colonii, care luptă pentru libertatea și independența lor națională împotriva războiului, împotriva agresorilor imperialiști americani.

Agenții moșierilor și capitaliștilor expropriați, elementele legionare, chiaburii, sprijiniți de moșieri și capitaliști, încurajați de imperialiști americani reușesc datorită lipsei noastre de vigilență, să se apropie de «colectiviști mai slabi de înger» și să le spună că dacă vin americanii o să-i spânzure. Noi le spunem tuturor ca să știe: ștreang și săpun se găsește și în RPR pentru acei care ar îndrăzni să calce în grădina noastră²³.

După răfuiala cu „imperialiști” Apostol a trecut la lucruri mai constructive și promisiuni. Stenograma prezintă o atmosferă plină de optimism: „Li s-a arătat celor care au ieșit din gospodărie că partidul și guvernul le va acorda credite pe termen lung prin banca de stat și că ei pot să se constituie în întovărașiri agricole dacă vor, spre a-și lucra pământul pe care-l vor primi, cu mașinile și tractoarele statului. S-a adresat celor ale căror cereri de ieșire au fost rezolvate de adunarea generală, arătându-le că partidul și guvernul va da și mai departe sprijin țăranilor muncitori.[...]. De aceea drumul rămâne deschis pentru ei, de a reveni în G.A.C. atunci când se vor convinge că altă cale nu există pentru a trăi o viață mai ușoară.

A recomandat adunării generale să aleagă o comisie formată din colectiviști și din cei care au ieșit din gospodărie, care în baza documentelor existente la contabilitatea gospodăriei, să stabilească în spiritul statutului drepturile ce le are de primit fiecare dintre cei ce au ieșit din gospodărie²⁴. În încheiere și-a manifestat încrederea în forțele unite ale colectiviștilor care vor munci cu mai mult elan pentru întărirea și dezvoltarea economică și social culturală a gospodăriei, de tot sprijinul partidului și guvernului, făcând apel la înțelegerea și prietenia ce trebuie să existe între colectiviști și restul țăranimii muncitoare, care sunt în afara gospodăriei colective și care în scurtă vreme se vor convinge că numai pe calea gospodăriei colective vor scăpa de greutatea vieții în gospodăriile lor individuale²⁵.

Încheierea întâlnirii a avut, conform stenogramei un final apoteotic, cu rezultate pe măsură:

„Într-un mare entuziasm s-a terminat adunarea generală. Cei care au rămas în G.A.C. și o parte din cei care au ieșit, au manifestat încrederea în partid și guvern, încrederea în regimul nostru democrat popular,

22. A.N.I.C, *ibidem*, fila 30.

23. A.N.I.C, *ibidem*, fila 31.

24. A.N.I.C, *ibidem*, fila 32.

25. A.N.I.C, *ibidem*, fila 33.

încrederea în forțele păcii, democrației și socialismului, în fruntea căruia se află marea Uniune Sovietică eliberatoarea noastră și sprijinitoarea noastră în lupta de construire a unei vieți noi[...].

După încheierea adunării generale numai în 10 minute, s-au prezentat la consiliul de conducere, peste 60 de colectiviști care au făcut cereri de ieșire din gospodărie. Și a căror cereri au fost aprobate, manifestându-și hotărâți dorința de a rămâne în gospodărie, cerând înapoierea cererilor lor și rupându-le. Iar a doua zi, s-a prezentat la sediul gospodăriei aproape 100 de colectiviști împreună cu familiile lor, cerând insistent să fie reprimiți în gospodărie²⁶[...]. Acestea au fost rezultatele muncii depuse de organizația de bază, de consiliul de conducere al gospodăriei colective, de fruntașii colectiviști și de fruntașii trimiși de Comitetul Central și Consiliul de Miniștri ca să rezolve situația grea din această gospodărie colectivă²⁷.

„Elementele dizolvante“, acuzate că ar fi sabotori nu au intrat de bunăvoie în G.A.C. ci la capătul unor presiuni insuportabile, cum rezultă din chiar declarațiile lor:

„Cerere către C.C. al P.M.R.

Subsemnatul Marin C. Ștefan [...] fiind forțat și chemat la sfat de președinte și de percepție și spunându-mi: «Ori te treci în gospodărie chiabure, ori venim împreună cu toți și îți ridicăm tot ce ai și te mutăm de aici din sat nu știu unde!», și eu de frică[...] și forțat m-am trecut în gospodărie. Pentru cele expuse mai sus vreau să fiu retras din G.C. 1907 cu suprafața de pământ pe care am băgat-o....»²⁸

Alți țărani s-au căit în fața autorităților, luându-și angajamentul de a nu mai greși și de a deveni delatori:

„Declarație,

Subsemnații Onică St. Florea și Onică F. Rada declarăm următoarele: Prin luna august ne-am găsit de acum cu Oiță Mitru și Alexandru Burtea, care au început să spuie să fac cerere de ieșire din G.A.C., spunând că ni se dă pământul. Fără să-mi dau seama am făcut această greșală. Pentru aceasta atât [eu] cât și soția mea rugăm consiliul de conducere să ne ierte greșeala pe care am făcut-o și să fim primiți în G.A.C. Totodată ne luăm angajamentul că vom munci cinstit și vom demasca pe cei ce vor să ne rupă din G.A.C.

Totodată arăt că în ziua de 7 septembrie 1953 a venit la noi Mihăilă Marică spunându-ne să nu rupem cererea și aplecat²⁹.

Etapa I a colectivizării, pusă în practică de echipa exterioară a partidului, Ana Pauker, Vasile Luca și Teohari Georgescu a generat, nenumărate abuzuri și silnicii – după expresia lui Victor Frunză un adevărat 1907 socialist³⁰. Unele samavolnicii au fost recunoscute de Gheorghiu-Dej mai ales în contextul îndepărtării deviaționiștilor de dreapta – După lichidarea fracționarismului, dar și în contextul morții lui Stalin la 5 martie 1953, liderii comuniști au promovat o relaxare a colectivizării prin accentuarea înființării de întovărășiri agricole³¹, după modelul T.O.Z.-urilor sovietice, în care, chipurile, să fie acordată atenție principiilor leniniste, adică a respectării liberului consimțământ al țăranilor.

Recunoașterea de către lideri a abuzurilor făcute de partid și organele represive Miliția și Securitatea, nu s-a făcut din onestitate sau spirit de penitență ci exclusiv din ranchiună și calcul politic. Niciodată conducătorii de la putere, care se considerau reprezentanți liniei principiale marxist-leniniste, și până în 1953, și staliniste, nu au fost criticați în mod oficial.

După congresul al XX al PCUS când Hrușciiov a denunțat public execuțiile de oameni nevinovați de către Stalin, Dej, făcându-se ecoul gestului lui Hrușciiov a indicat pe cei ce se făcuseră vinovați de

26. A.N.I.C, *ibidem*, fila 33.

27. A.N.I.C, *ibidem*, fila 34.

28. Constantin Țânțariu (coord.), *Colectivizare în Teleorman (1949–1962). Rezistență și acceptare forțată*, vol.II, Editura Tipoalex, Alexandria, 2004, p. 128.

29. *Ibidem*, p. 129.

30. Victor Frunză, *Istoria stalinismului în România*, Editura Humanitas, București, 1990, p. 413.

31. La 25 ianuarie 1952 s-a stabilit Statutul model al întovărășirilor agricole de țăărani-muncitori pentru cultivarea laolaltă a pământului (HCM 99 în BO 6/25 ianuarie 1952). Se stipula că primirea în întovărășire se va face „pe baza unei cereri personale semnată de cel care vrea să se înscrie în întovărășire“. Constantin Țânțariu (coord. p. 29), *op. cit.* vol. I, p. 29.

excese împotriva țăranilor. Potrivit raportului prezentat de secretarul general al P.M.R., la plenara C.C. din 28 octombrie-5 decembrie 1961, în primul val de colectivizare au fost arestați 80.000³² de țărani dintre care 30.000 suferiseră procese publice. Despre abuzurile și crimele făcute în perioada 1957–1962, Dej n-a spus o vorbă.

Încheierea procesului de colectivizare a fost marcat cu deosebit fast printr-o sesiune extraordinară a Marii Adunări Naționale (27–30 aprilie 1962)³³ când au fost invitați în mod simbolic 11.000 de țărani, atâți cât după cum spuseseră ziarele de stânga ale vremii căzuseră victime represiunii „burghezo-moșierești” în 1907. Invitații au fost președinții de G.A.C.-uri, fruntașii din G.A.C.-uri, deputații M.A.N., toți îmbrăcați în costume populare. Trenurile care i-au adus la București pe participanți au fost pavoazate cu stegulețe roșii și tricolore stema P.M.R., ghirlande de brad și lozinci mobilizatoare: „Slavă P.M.R., conducătorul încercat al poporului, inspiratorul și organizatorul tuturor victoriilor noastre! Succes deplin lucrărilor Sesiunii M.A.N. consacrată încheierii colectivizării agriculturii în R.P.R.! Trăiască și să se întărească alianța dintre clasa muncitoare și țăranimea colectivistă, temelia de neclintit a regimului democrat popular!”³⁴

Vorbitorii dinainte instruiți au abordat, unul după altul aceleași teme cu variații nesemnificative: soarta grea a țăranimii în anii exploatarei capitaliste, piedicile puse partidului de către grupurile antipartinice, denigrarea situației din R.P.R. de către posturile de radio străine. Cei care au urmat la cuvânt au continuat prin a-și exprima satisfacția și deplina încredere în partid, prezentând realizările remarcabile din R.P.R. și creionând perspectivele luminoase care se deschideau în fața țării.

Cei 11 mii de invitați au umplut sala Pavilionului Expozițional situat în apropierea Casei Scânteii, clădirea cu cel mai mare număr de locuri din București, care ar fi fost neîncăpătoare dacă s-ar fi adus un număr egal cu victimele făcute de regimul de democrație populară în timpul colectivizării. La scurt timp după încheierea „marelui eveniment” care a avut ample reverberații în presa vremii a mai avut loc o replică: cupola palatului expozițional s-a prăbușit³⁵. Peste decenii, în iunie 1990, tot la pavilionul expozițional au fost cazați alți „reprezentanți ai poporului”, creditați cu înaltă conștiință civică, muncitorească care veniseră să restabilească democrația și liniștea în capitala țării.

BIBLIOGRAFIE

- Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond C.C. al P.C.R. Secția Agrară, ds. 1/1953, dos. 51/1962.
 BADEA, Marin, ILINCIOIU, Ion, *Răscoala țăranilor din România*, București, Editura Politică, 1967.
 DOBRINCUI, Dorin, IORDACHI, Constantin (ed.) *Țăranimea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949–1962)*, Iași, Editura Polirom, 2005.
 FRUNZĂ, Victor, *Istoria stalinismului în România*, Editura Humanitas, București, 1990.
Rezoluția ședinței plenare a C.C. al P.M.R. din 3–5 martie 1949, asupra sarcinilor partidului în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țăranimea muncitoare pentru transformarea socialistă a agriculturii, în „Scânteia” din 15 martie 1949, p. 1.
 ȚÂNȚARIU, Constantin (coord.), *Colectivizare în Teleorman (1949–1962). Rezistență și acceptare forțată*, vol. I–II, Alexandria, Editura Tipoxale, 2004.
Victoria socialismului în agricultură. Lucrările sesiunii extraordinare a Marii Adunări Naționale, București, Editura Politică, 1965.

32. *Scânteia* (13 decembrie 1961); Victor Frunză, *Istoria stalinismului în România*, Editura Humanitas, București, 1990, p. 394.

33. *Victoria socialismului în agricultură. Lucrările sesiunii extraordinare a Marii Adunări Naționale*. Editura Politică, București, p. 5.

34. A.N.I.C., dos. 51/1962. Adrese trimise în 21.04.1962 de Direcția Treburilor din C.C, ff 1–2, *apud* Dorin Dobrințu, Constantin Iordachi (ed.) *Țăranimea și puterea. Procesul de colectivizare a agriculturii în România (1949–1962)*, Editura Polirom, Iași, 2005, p. 108.

35. Victor Frunză, *op. cit.*, p. 414.